

ATFERDSPROBLEMER

-HUNDEEIERES BETYDNING

På ulike nettfora florerer det med spørsmål om atferdsproblemer. Og da må man spørre seg; hva er egentlig et atferdsproblem og hva er grunnen til alle disse problemene?

Man definerer et atferdsproblem som en hvilken som helst atferd som forringer eiers livskvalitet eller omgivelsene rundt. Det vil altså si at et atferdsproblem kan være så mangt.

De fleste atferdsproblemer er imidlertid helt normal atferd som er ute av kontroll i det atferden opptrer i uheldige situasjoner, eller for ofte. Dette kan for eksempel være utdigg bjeffing, vokting, aggresjon etc.

Det hevdes av såkalte "atferdskonsulenter" at det er sjelden at atferdsproblemene skyldes hundeeier. Men er denne påstanden riktig?

La oss se litt på hva foretaket Manimal v/ Gry Løberg skriver om dette i artikkelen *Atferdsproblemer – hundeeiers skyld*.

- Selv om det er sjeldent at det er hundeeiers feil at hunden har atferdsproblemer, så ser det ut til at noen hundeeiere oftere har hunder med atferdsproblemer enn andre.
- Det finnes argumenter om at straff, mangel på kontroll eller forutsigbarhet, tilknytning, det at hunden sover på eiers soverom, manglende lydighetstrening, manglende aktivisering, liten erfaring som hundeeier og at hundeeier tilbringer lite tid med hunden kan bidra til at hunden utvikler atferdsproblemer.
- Det ser også ut til at hundeeiers erfaring påvirker hundens personlighet, og at hundeeiers personlighet kan påvirke hundens atferd.

Videre konkluderer man med at forskjeller i atferd hos hundeeier kan bidra til at hunden utvikler atferdsproblemer, men man kan ikke med sikkerhet si hva hundeeier gjør som fører til at hunden utvikler disse problemene. Det hevdes også at hundeeier kan forverre atferdsproblemer som hunden allerede har.

Man fortsetter konklusjonen med å si at selv om hundeeier ikke har direkte skyld i atferdsproblemet vil det ikke si at hundeeier ikke skal endre egen atferd. Og til slutt poengteres det at man tidligere fokuserte på å endre hundens atferd, mens man nå mener det er mer viktig å endre eiers atferd.

Det er også verdt å merke seg hva Manimal skriver i artikkelen *Aktivering – et nyttig tiltak i behandling av atferdsproblemer?*:

- Det er dokumentert at hunder som er med på en eller annen form for hundesport har færre atferdsproblemer enn hunder som ikke er med på hundesport. Kommer det av at hunden er i aktivitet, eller kommer det av at hundeeier styrer atferd, lærer å trene hund og at hunden er bedre sosialisert og miljøtrent?
- Jeg vil tro at hundeeiers styring av atferd, kunnskaper om hundetrening og at hunden blir bedre sosialisert og miljøtrent er viktigst.

Vel, hva skal man si til dette? Først innleder man altså med påstanden om at hundeeier sjelden er skyld i hundens atferdsproblemer, for så å komme med en hel rekke argumenter som tilbakeviser den første påstanden. Forstå det den som kan. Disse to artiklene er noe av det mest selvmotsigende jeg har lest.

Dårlig avl og mangelfull sosialisering fra oppdretters side vil naturligvis kunne føre til atferdsproblemer. Og har man en hund med slike problemer, eller at hunden endrer atferd uten påviselig grunn, er det viktig å undersøke hunden hos veterinær for å få sjekket ut om det feiler den noe.

Men la oss se litt på atferd generelt, og hvordan atferd henger sammen med miljøet.

Hva som er medfødt og hva som er nedarvet atferd har vært mye omdiskutert gjennom tidene. I forbindelse med problematferd snakker vi om nedarvet atferd. Dette er atferd som kommer til uttrykk via et samspill med miljøet, og som kan modifiseres og komplimenteres. Dette i motsetning til medfødt atferd som ikke kan modifiseres og komplimenteres, og heller ikke er en følge av samspill med miljøet. Man kan si at medfødt atferd er atferd som er til stedet ved fødselen, og som ikke tilegnes gjennom læring. Man kan også si at medfødt atferd er det samme som ubetingede reflekser.

All atferd er genetisk betinget. Dette fordi atferden ikke kan utvikles uten at den har en genetisk disposisjon for det. Men – og dette er viktig – det er heller ingen nedarvet atferd som utvikles uten et passende miljø. Nedarvet atferd er altså et resultat av dyrets genetiske disposisjon når, eller etter at det har blitt påvirket av miljøet (Abrantes, R.1996).

Alle hunder besitter det samme atferdsreportoaret, men det er store variasjoner i hvert enkelt individs genetiske disposisjon. Dette medfører at hundene har forskjellige terskelverdier for ulike egenskaper. Noen raser vil for eksempel ha bedre forutsetninger for å vokte enn andre. Alle raser kan imidlertid vokte, men tidspunkt for utløsning av den

naturlige egenskapen vokting varierer mye. Og eiers styring og kontroll av hunden vil bety mye for om dette utvikler seg til et problem eller ikke.

Hvis vi sier at en hund er aggressiv, og at det er arvelig, mener vi egentlig at hunden ville utviklet aggresjon uansett miljø (Abrantes R. 1996). En slik påstand er imidlertid ikke riktig. Men vi kan si at den har arvet anleggene for å utvise aggressiv atferd i høyere grad enn andre. Og da vil naturligvis eiers dressur og generelle hundehold bety svært mye for om denne egenskapen utvikles til å bli et problem. Eller for å si det på en annen måte; om eier gjennom sin håndtering av hunden lar den "få lov" til å utvikle denne uønskede atferden. Mange hunder utvikler aggresjon på grunn av utrygghet og feil håndtering. Det handler altså om å modifisere og / eller komplimentere hundens naturlige egenskaper.

Husk at atferd endrer seg på grunn av konsekvensene. Derfor er det viktig at eier i størst mulig grad styrer konsekvensene, og er bevisst på hvordan dette påvirker atferd. Hunden vil naturligvis være under påvirkning av en rekke faktorer som er utenfor hundeeiers kontroll. Derfor er det viktig å være på forskudd og tilrettelegge slik at hundens atferd i minst mulig grad påvirkes i negativ / uønsket retning. Husk at all atferd, med unntak av ubetingede reflekser, kan endres. Selv instinkter kan i et visst omfang komplimenteres og modifiseres.

Det har også blitt mer og mer vanlig de senere årene å kastrere på grunn av atferdsproblemer. Dette er imidlertid et fraværende tema blant for eksempel jakt- og trekkhundfolk. Da må man spørre seg hvorfor? Svaret er ganske opplagt. Hundene får utløp for sine naturlige egenskaper i styrt samhandling med eier, og det avles på sunne dyr som blir testet. Dette er hundeeiere som har et naturlig forhold til dyr og natur, og et realistisk syn på dressurmetoder som fungerer i det virkelige liv.

Hunden forventer instinktivt at den må innordne seg i et sosialt strukturert system hvor den veiledes av en forutsigbar leder. Først da etableres det tillit. Husk at forutsigbarhet er lik trygghet. Det er hundeeier som må fylle rollen som "flokkleder" – ikke hunden.

Dette ofte i kontrast til de "positivt" trente hundene. Dette er hunder hvor opplæringen er preget av overdreven bruk av godbiter, og ignorerer av uønsket atferd. Eierne setter ikke tydelige nok grenser for hva som er ønsket, og ikke ønsket atferd. Og de har heller ikke vilje og evne til å håndheve disse grensene. Det må gå galt når all oppdragelse skal skje gjennom avledning med påfølgende belønning. Det vil si at intet blir korrigeret, men at hundeeier kun gir ønsket atferd oppmerksomhet. Da blir det veldig vanskelig for hunden å forholde seg til eier.

Ta en kikk på nettstedet Canis. Der diskuteres det side opp og side ned de mest banale "problemer". Det som går igjen er "hjelp – hunden min biter i klærne, hopper og jukker på meg", eller at den utagerer mot andre hunder, syklistene, joggere og jager biler. De "gode" rådene i fra selvoppnevnte hundeeksperter ofte med manglende erfaring er alltid å overse, ignorere, hunden vokser det av seg, og "du må for all del ikke korrigere". I tillegg advares det mot å bruke ordet nei! Samtidig frarådes det også å gå tur med valpen. Dette er å be om bråk, og det er en fullstendig virkelighetsfjern oppfatning av hvordan et godt hundehold skal fungere. Og hvem er det som til slutt lider? Jo, selvsagt hunden. Dette synet på hundeeier oppdragelse bidrar faktisk i stor grad til dårlig hundevelferd.

Atferdsproblemer skyldes i meget stor grad eiers unnfalhet i det alt for mange lar det skure og gå. Man bedriver ikke planlagt aktivitet sammen med hunden, og man er ikke oppmerksom på egen atferd som i stor grad påvirker hunden. Skal man lykkes med hunden, og forebygge atferdsproblemer, må hunden inn på timeplanen! Og husk; det er mye enklere å forebygge enn å behandle et problem.

Konklusjonen må bli; er hunden fysisk og mentalt frisk skyldes atferdsproblemene som regel hundeeier. Husk at miljøet har meget stor betydning med tanke på atferd, og eier utgjør selvsagt en stor del av hundens miljø.

Referanser: Roger Abrantes, 1996, G.Løberg Atferdsproblemer – hundeeier skyld? Aktivisering – et nyttig tiltak i behandling av atferdsproblemer? Jon G. Hov, Hva påvirker fuglehundens arbeid? Fuglehunden 2011, Geir Nordenstam – Nordenstam Hundeskole.